

A-2. Filtry biernie

wersja 03'2022

1. Zakres ćwiczenia

Celem ćwiczenia jest zrozumienie propagacji sygnałów zmiennych w czasie przez układy filtracji oparte na elementach rezystancyjno-pojemnościowych. Wyznaczenie doświadczalne amplitudowych charakterystyk częstotliwościowych oraz obserwacja odpowiedzi układów RC na sygnał napięciowego skoku jednostkowego.

2. Wstęp

Filtry biernie RC

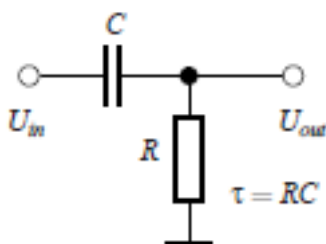
Filtry biernie RC to układy liniowe zbudowane w postaci czwórników wyłącznie z elementów biernych: rezystorów i kondensatorów. Pełny opis takich układów zawarty jest w funkcji transmitancji operatorowej $K(s)$. Z niej wyprowadzamy dla wymuszenia sygnałem sinusoidalnym zespoloną transmitancję widmową $K(j\omega)$ a następnie amplitudową $|K(j\omega)|$ oraz fazową $\angle(K(j\omega))$ charakterystykę częstotliwościową. Posługując się transmitancją operatorową oraz znając postać transformaty Laplace'a funkcji skoku jednostkowego $1(t)$ o poziomie U_M czyli $U_M \cdot 1(t)$ podawanej na wejście filtru, można wyznaczyć analitycznie kształt odpowiedzi układu w dziedzinie czasu.

Zależnie od sposobu połączenia elementów R i C w czwórniku, uzyskujemy układy filtrów dolnoprzepustowych albo układy filtrów górnoprzepustowych.

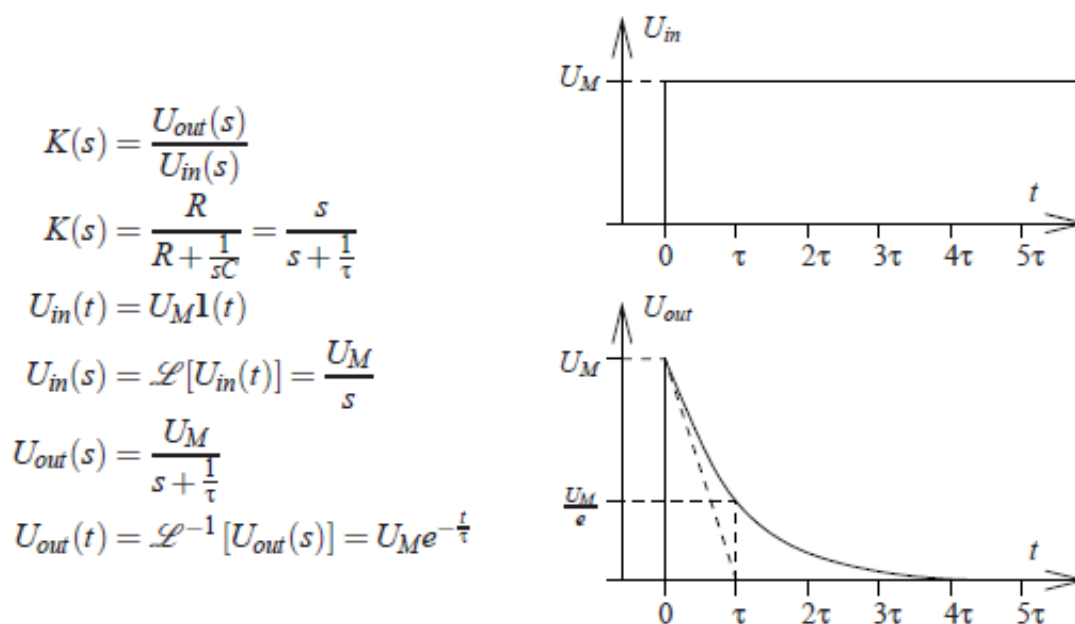
Kaskadowe połączenie filtrów tego samego typu zwiększa stromość ich charakterystyk amplitudowo-częstotliwościowych natomiast kaskadowe łączenie filtrów dolno- i górnoprzepustowych o odpowiednio dobranych częstotliwościach granicznych umożliwia realizację filtrów pasmowoprzepustowych lub pasmowozaporowych.

Czwórniki RC są stosowane również w elektronice impulsowej jako układy formowania impulsów. Zależnie od konfiguracji elementów R i C aproksymowane mogą być operacje różniczkowania bądź całkowania, dość poprawnie w pewnych przedziałach stosunku czasu trwania impulsu wejściowego do stałej czasowej τ obwodu. Dlatego filtry górnoprzepustowe nazywane są także układami różniczkującymi, a dolnoprzepustowe układami całkującymi.

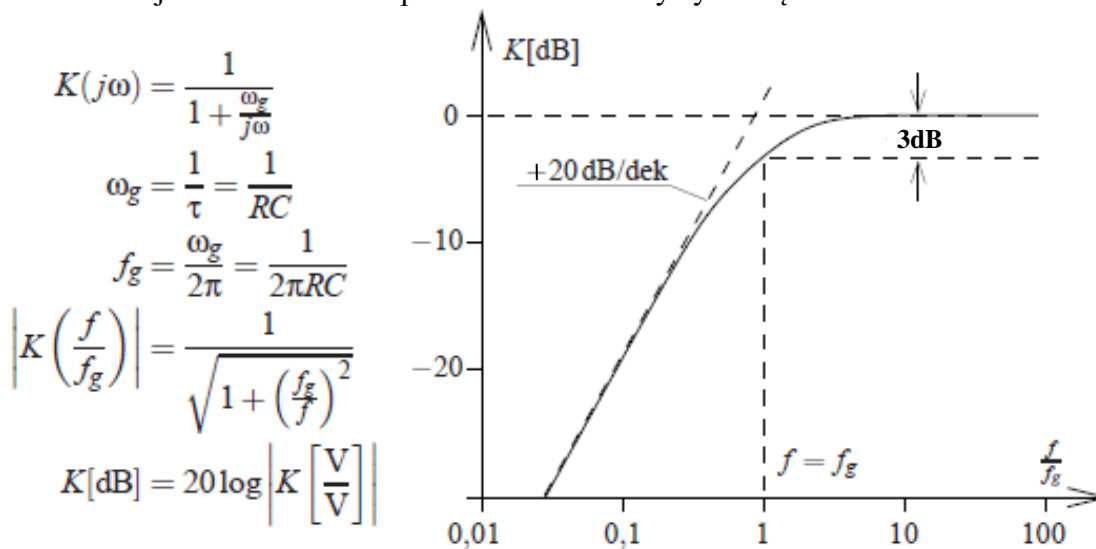
Filtr górnoprzepustowy I rzędu (układ różniczkujący jednobiegunowy)

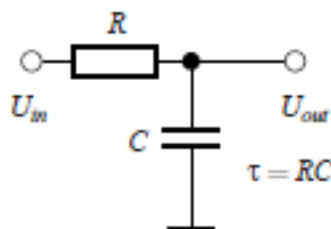
1) Transmitancja operatorowa i odpowiedź układu na skok napięcia:

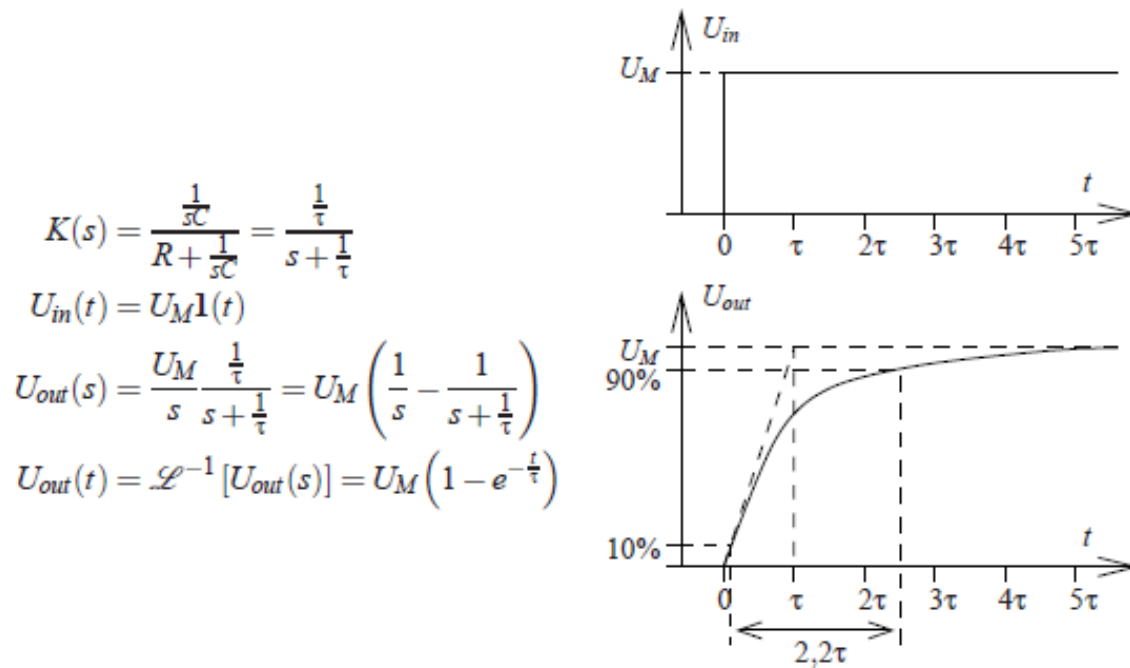
2) Transmitancja widmowa — amplitudowa charakterystyka częstotliwościowa:

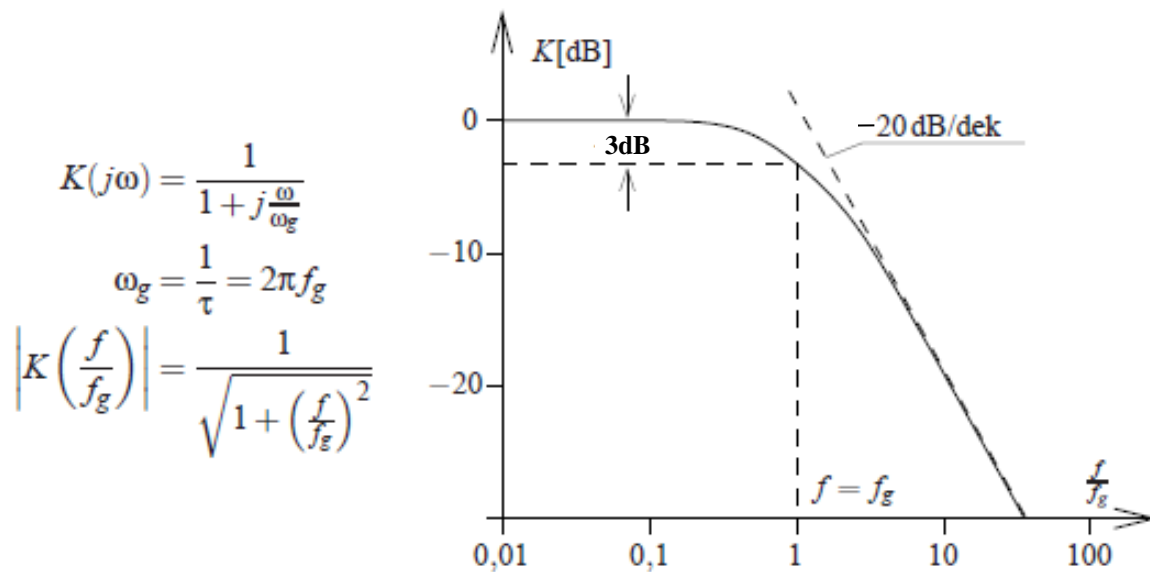
Filtr dolnoprzepustowy I rzędu (układ całkujący jednobiegunowy)

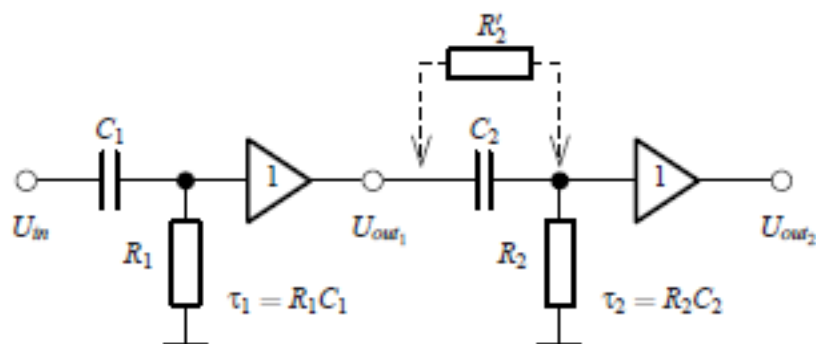
1) Transmitancja operatorowa i odpowiedź układu na skok napięcia:

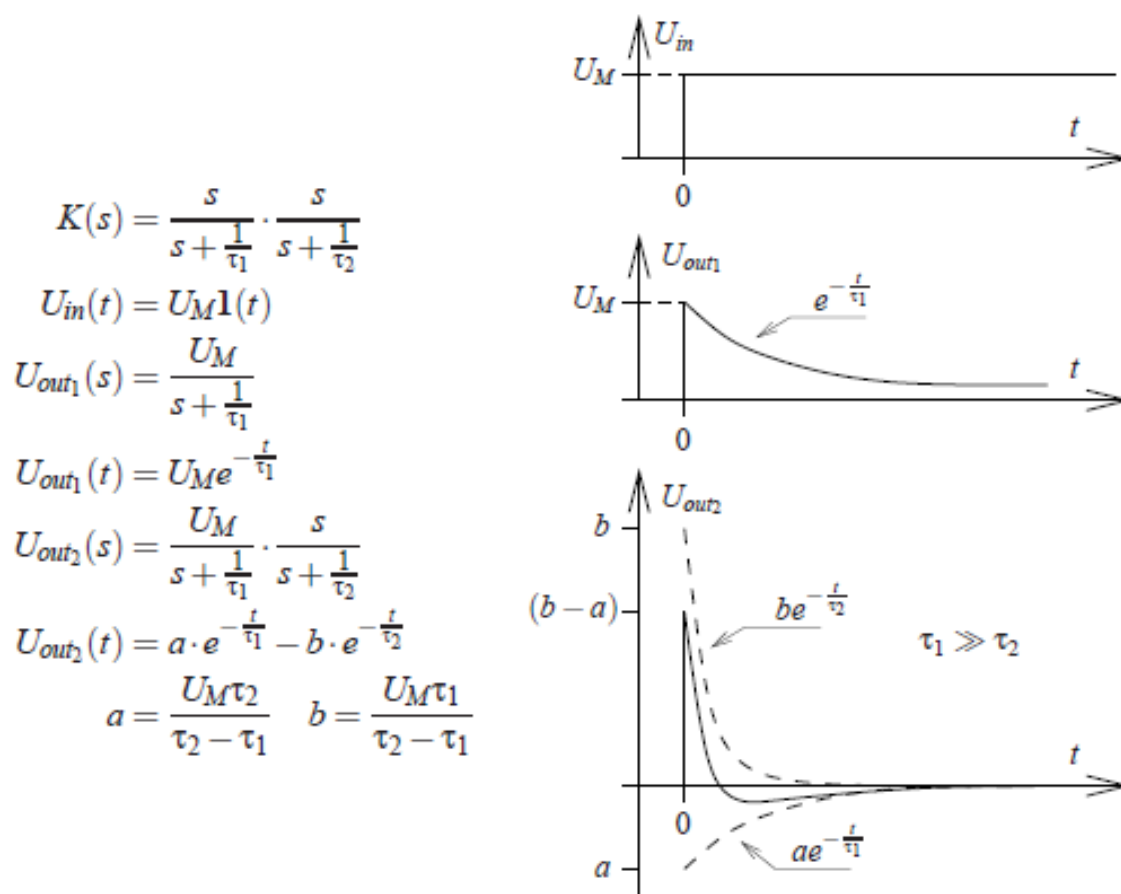
2) Transmitancja widmowa — amplitudowa charakterystyka częstotliwościowa:

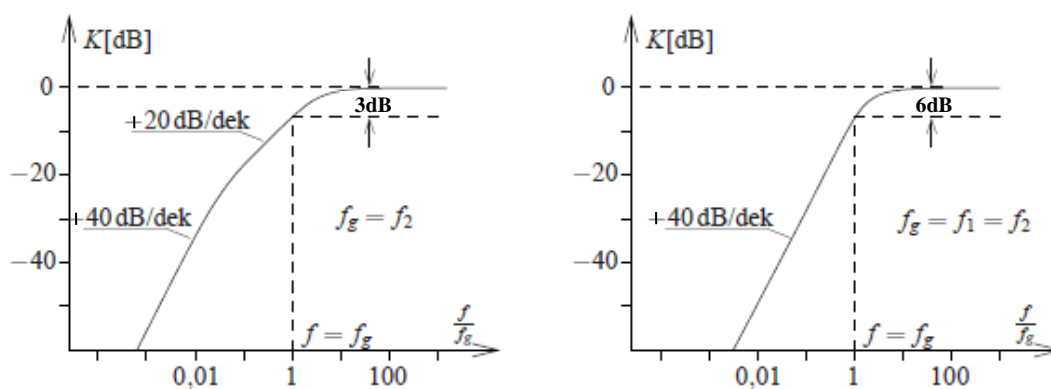
Filtr górnoprzepustowy rzędu II

1) Transmitancja operatorowa i odpowiedź układu na skok napięcia:

2) Transmitancja widmowa — amplitudowa charakterystyka częstotliwościowa:

3) Kompensacja przerzutu impulsu w układach rzędu II

Odpowiedź dwustopniowego układu różniczkującego na impuls napięcia jest dla pewnego zakresu czasu t ujemna, tę część odpowiedzi nazywamy przerzutem. Przerzut jest możliwy do zniwelowania. W tym celu modyfikujemy drugi stopień różniczkujący tak aby jego transmitancja operatorowa $K'_2(s)$ posiadała zero¹ funkcji o wartości równej wartości bieguna² funkcji układu pierwszego $K_1(s)$. Taką zamianę uzyskujemy przez dołączenie oporu kompensującego R'_2 równolegle do pojemności w układzie różniczkującym drugiego stopnia. W ten sposób sprowadzamy transmitancję dwubiegunową całego układu o wartościach biegunów zależnych od τ_1 i τ do postaci jednobiegunowej o wypadkowej stałej czasowej τ , dającą asymptotyczne rozwiązanie w dziedzinie czasu.

$$K_1(s) = \frac{s}{s + \frac{1}{\tau_1}}$$

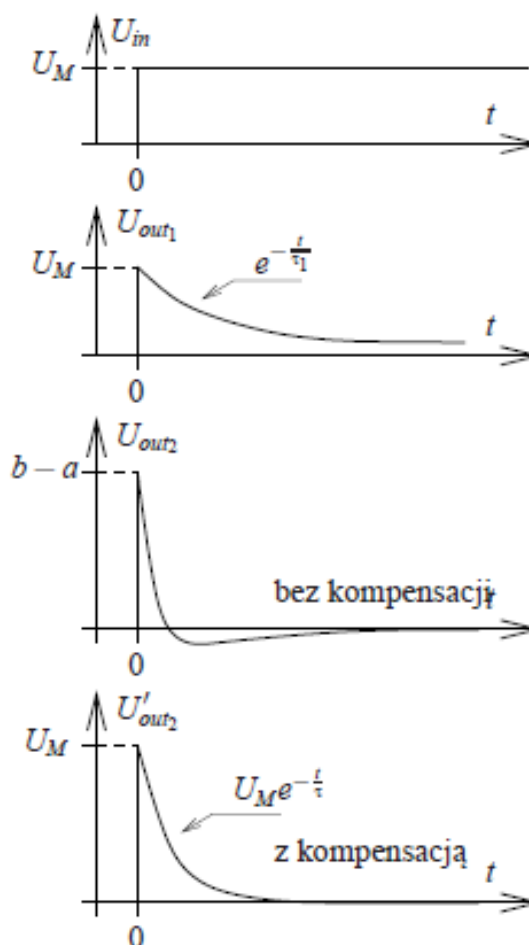
$$K'_2(s) = \frac{s + \frac{1}{\tau_1}}{s + \frac{1}{\tau}}$$

$$\tau_1 = R_1 C_1 = R'_2 C_2$$

$$\tau = (R'_2 \parallel R_2) C_2$$

$$U'_{out2}(s) = \frac{U_M}{s + \frac{1}{\tau_1}} \cdot \frac{s + \frac{1}{\tau_1}}{s + \frac{1}{\tau}} = \frac{U_M}{s + \frac{1}{\tau}}$$

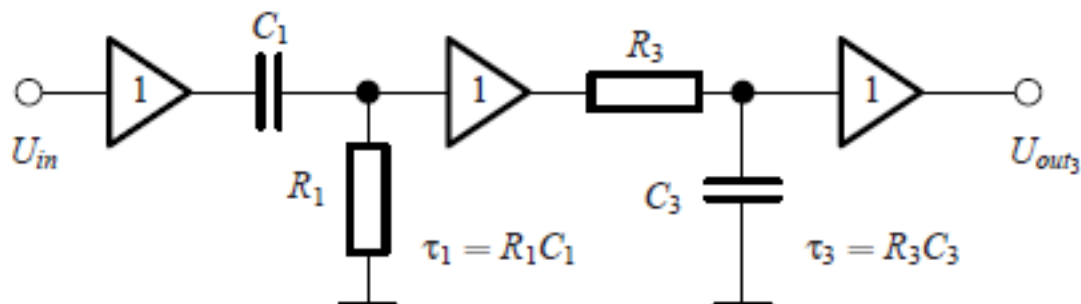
$$U'_{out2}(t) = U_M e^{-\frac{t}{\tau}}$$

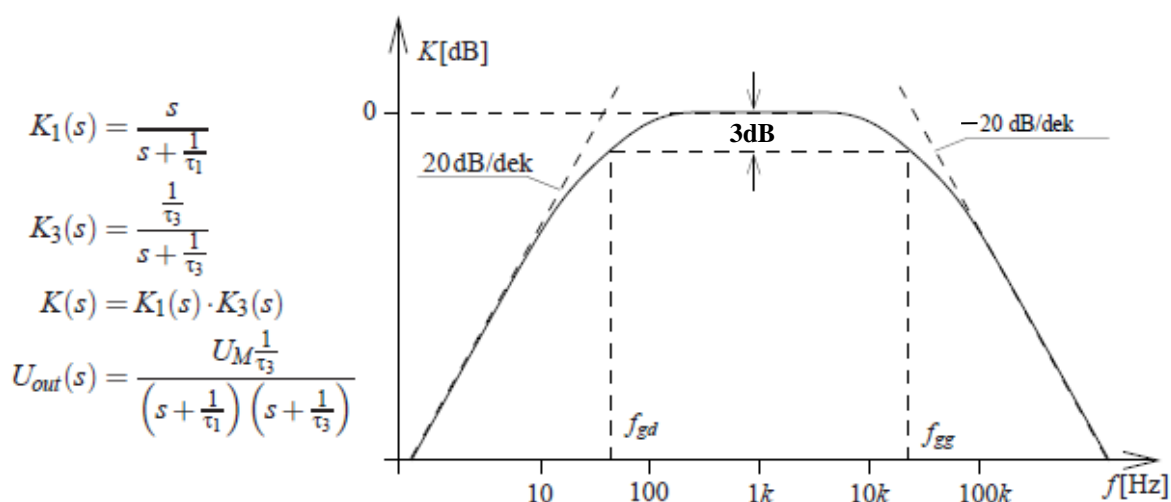
¹ Zero funkcji wymiernej, to pierwiastek licznika.

² Biegun funkcji wymiernej, to pierwiastek mianownika.

Filtr pasmowoprzepustowy

Filtr pasmowoprzepustowy otrzymujemy łącząc kaskadowo filtr górnoprzepustowy z filtrem dolnoprzepustowym. Częstotliwość graniczna filtra dolnoprzepustowego powinna być większa od częstotliwości granicznej filtra górnoprzepustowego. Szerokość pasma przenoszenia jest wtedy równa różnicy częstotliwości granicznych poszczególnych filtrów. Stromość zboczy charakterystyki amplitudowo-częstotliwościowej jest uwarunkowana rzędem filtrów składowych.

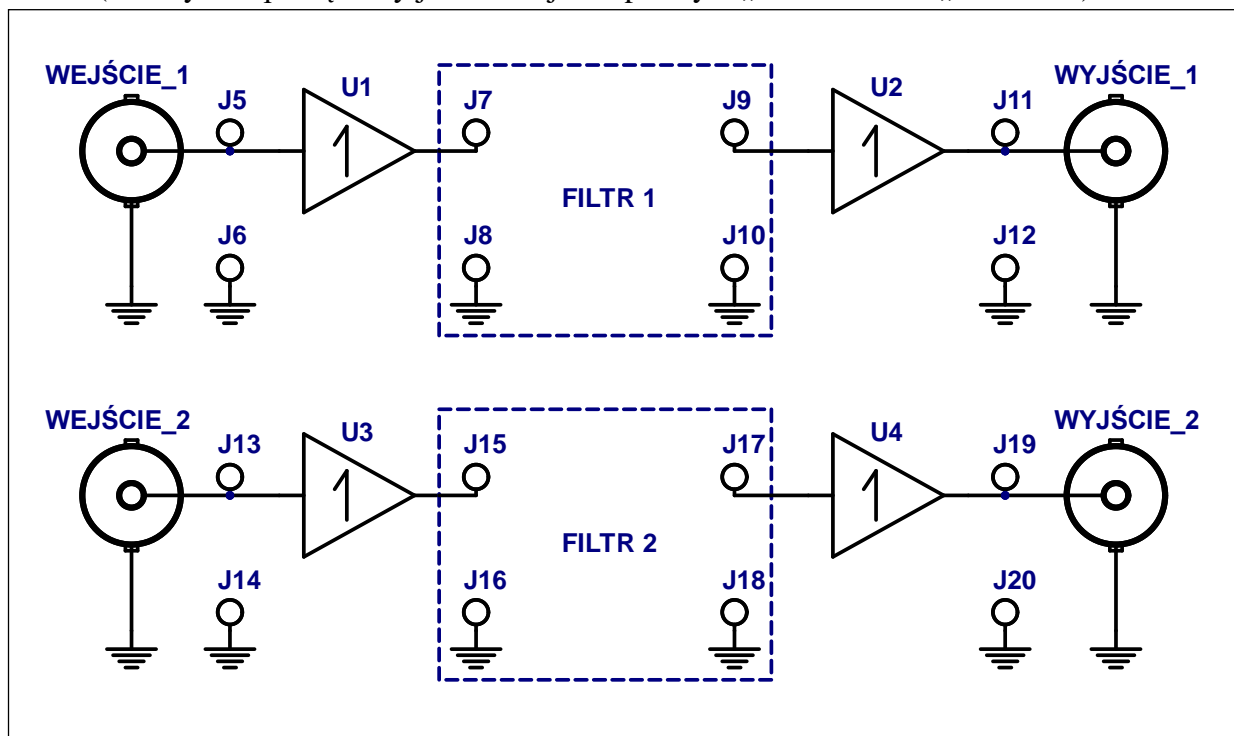
3. Program ćwiczenia

Program ćwiczenia i sposób opracowania sprawozdań zgodnie z wytycznymi prowadzącego.

4. Schemat zestawu do ćwiczenia

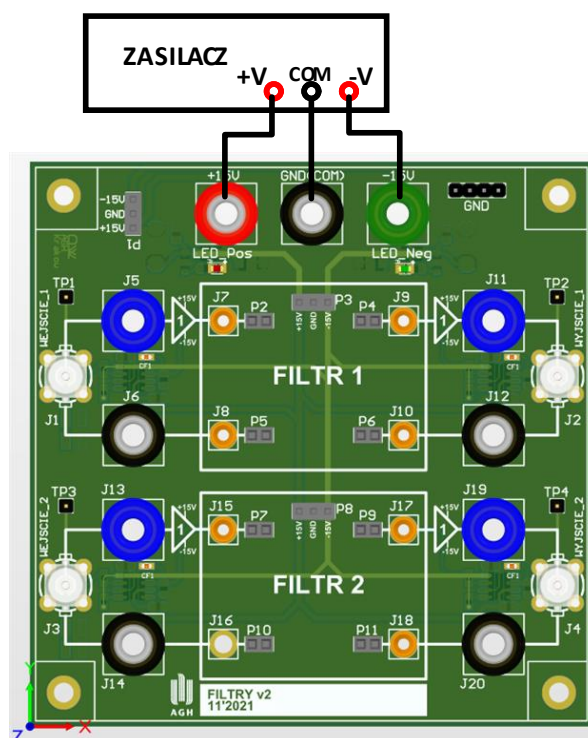
(płytki PCB: wersja FILTRY v2, 11'2021)

Schemat blokowy płytki bazowej z buforami separującymi do badania różnych konfiguracji filtrów (badany filtr podłączany jest w miejscu opisanym „FILTR 1” lub „FILTR 2”):

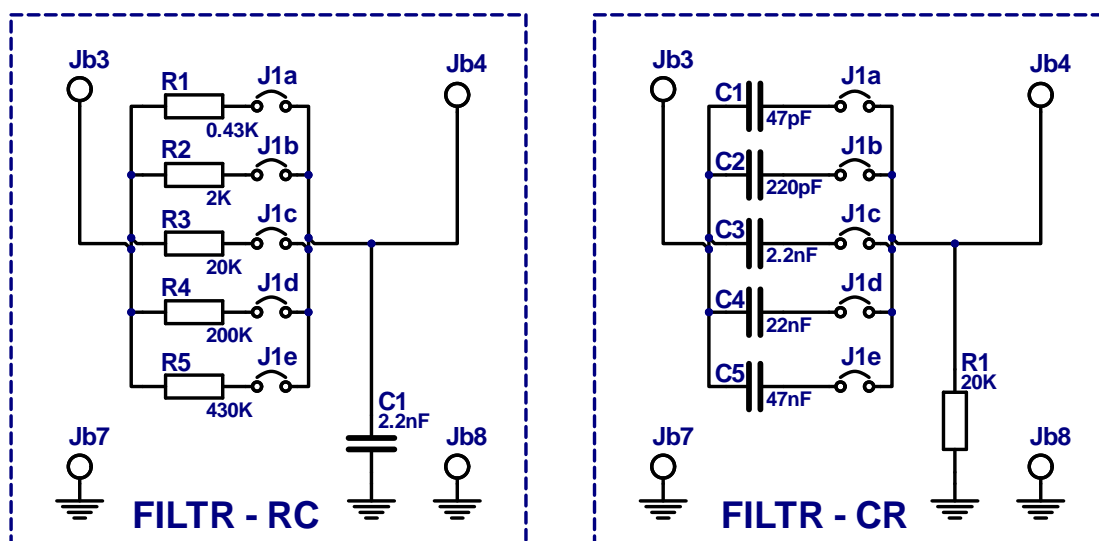

Sposób podłączenia napięcia zasilającego do buforów separujących:

UWAGA: MAKSYMALNA WARTOŚĆ NAPIĘCIA ZASILAJĄCEGO: $\pm V \equiv \pm 15V$

Schematy poglądowe modułów ćwiczeniowych z różnymi konfiguracjami filtrów biernych:

Uwaga: wartość stałe czasowej badanego filtru definiowana jest poprzez zwarcie odpowiednich pinów złącza J1

Zestawienie elementów dla filtru dolnoprzepustowego:

Symbol	Wartość elementu	Stała czasowa τ @ $C_1=2.2 \text{ nF}$	Częstotliwość graniczna (wartość przybliżona) @ $C_1=2.2 \text{ nF}$
R_1	430Ω	$0.94 \mu\text{s}$	170 kHz
R_2	$2\text{k}\Omega$	$4.4 \mu\text{s}$	36 kHz
R_3	$20\text{k}\Omega$	$44 \mu\text{s}$	3.6 kHz
R_4	$200\text{k}\Omega$	$440 \mu\text{s}$	360 Hz
R_5	$430\text{k}\Omega$	$940 \mu\text{s}$	170 Hz

Zestawienie elementów dla filtru górnoprzepustowego:

Symbol	Wartość elementu	Stała czasowa τ @ $R_1=20 \text{ k}\Omega$	Częstotliwość graniczna (wartość przybliżona) @ $R_1=20 \text{ k}\Omega$
C_1	47pF	$0.94 \mu\text{s}$	170 kHz
C_2	220pF	$4.4 \mu\text{s}$	36 kHz
C_3	2.2nF	$44 \mu\text{s}$	3.6 kHz
C_4	22nF	$440 \mu\text{s}$	360 Hz
C_5	47nF	$940 \mu\text{s}$	170 Hz

Poniżej schemat modułu filtra CR z konfiguracją kompensacji:

